

Danmarks Omsætning med Udlandet af Landbrugets Produkter og Hjelpestoffer i Aaret 1911,

sammenlignet med Omsætningen i tidligere Aar,
af

Ekspeditionssekretær *N. C. Christensen*,
Statens statistiske Bureau.

Hovedresultatet i 1911 af Landbrugsomsætningen mellem Danmark og Udlandet kendetegnes bedst saaledes: Aaret 1911 fulgte efter et Aar, i hvilket der i den landøkonomiske Stilling overfor Udlandet skete en Fremgang, som intet tidligere Aar kan opvise Magen til. Udførselsoverskudet i Landbrugsomsætningen blev i 1910 forøget 56 Mill. Kr., og det var 50 Mill. Kr. større end Maksimumsoverskudet for alle de foregaaende Aar. Denne overordentlig store Fremgang blev ikke alene holdt i 1911, men Landbrugsoverskudet blev yderligere forøget med 14 Mill. Kr., og ser man bort fra 1910, er der fra det højeste blandt alle tidligere Aar en Opgang i det aarlige Overskud paa 65 Mill. Kr.

Dette Resultat af den paa sædvanlig Maade foretagne Totalopgørelse over Indførsel af udenlandske Landbrugsvarer og Udførsel af danske Landbrugsprodukter, modsiges ikke af de Sagkyndiges Beretninger om de landøkonomiske Forhold i 1911, om end der i disse Beretninger har været Anledning til paa forskellige Omraader at dvæle ved den Uro og Besvær, der ofte kan følge netop med Højspændingsaar, og som jo ikke altid tydeligt kan skaffe sig Udtryk i Statistikkens tørre Tal. — Den detaljerede Opgørelse over Landbrugsomsætningen i de tre

sidste Aar findes Side 700—701. I nedenstaaende Tabeloversigt er meddelt Totalbeløbene fra de tilsvarende Opgørelser for de tidligere Aar, saa langt tilbage disse Opgørelser foreligger i Tidsskriftet; i Tabellens sidste Kolonne vil man kunne kontrollere den ovenfor givne Sammenligning mellem 1910—11 og de tidligere Aar med Hensyn til Landbrugets Udførselsoverskud.

	Udførsel af Landbrugs- produkter.	Indførsel af Landbrugs- varer.	Udførsels- overskud.
	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.
1897	211.2	105.0	106.2
1898	217.2	113.4	103.8
1899	242.2	130.2	112.0
1900	249.5	131.7	117.8
1901	260.6	140.3	120.3
1902	285.5	163.8	121.7
1903	316.7	154.4	162.3
1904	327.7	165.0	162.7
1905	351.0	178.7	172.3
1906	355.9	211.7	144.2
1907	371.7	212.1	159.6
1908	397.6	207.8	189.8
1909	403.5	219.7	183.8
1910	437.8	197.5	240.3
1911	472.6	218.2	254.4

Ovenstaaende Tabel viser, at Overskudsstigningen i 1911 er fremkommet ved, at der paa Udførselssiden var en Opgang paa 34.8 Mill. Kr. mod en Opgang paa Indførselssiden af 20.7 Mill. Kr. — Udførselsstigningen, der er større end i noget foregaaende Aar, skyldes naturligvis først og fremmest Husdyrbruget, hvis Hovedgrene alle viser forøget Udførselsværdi. Værdien blev forøget for Udførsel af Mejeriprodukter (Smør, Fløde, Kasein m. m.) med 14.7 Mill. Kr. og af levende og slagtet Kvæg med 5.7 Mill. Kr., for Udførsel fra Svineavlen (Flæsk og Slagteriaffald) med 3.9 Mill. Kr. og fra Hesteavlen og Hønsseavlen hver med henimod 3 Mill. Kr., tilsammen ca. 30 Mill. Kr. — Den resterende Stigning,

Tabel 1. Værdi for Omsætningen af Landbrugsprodukt
(Bortset f

Varerne	Udførsel af indenlandske Varer		
	1911 1	1910 2	1909 3
	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.
Smør	192.78	182.44	180.30
Fløde og Mælk ¹⁾	15.74	11.97	8.26
Æg samt Æggehvide og -blomme	29.37	26.64	26.12
Flæsk	120.74	117.52	104.63
Heste	20.52	17.66	15.00
Hornkvæg	41.37	34.09	27.02
Faar	0.02	0.03	0.02
Svin og Grise	0.00	0.00	0.00
Levende Fjerkræ	0.00	0.01	0.00
Kød af Hornkvæg	9.15	10.70	8.37
Kød af Faar	0.14	0.17	0.09
Kød af andre Dyr; Slagteriaffald o. l.	7.20	6.55	6.04
Fedt; Oleomargarin o. l.; Margarine	3.60	3.81	3.41
Ost og Kasein	1.08	0.45	0.06
Huder og Skind; Ben; Talg m. m. ²⁾	13.56	13.05	15.79
Korn, uformalet (herunder Malt)	12.45	9.54	5.41
Korn, formalet	0.97	0.84	0.68
Foderstoffer ³⁾	0.35	0.46	0.45
Hø og Halm	0.94	0.82	1.26
Frø til Udsæd ⁴⁾	2.62	1.04	0.59
Fremmede Gødningsstoffer			
Anslaaet Værdi for Foderstof i indført Oliefrø o. l. ⁵⁾			
Tilsammen ...	472.60	437.79	403.50

¹⁾ Af kondenseret Mælk udførtes i 1911 og 1910 henh. for 932,000 c for stærkt, og dansk Faareuld ikke kan udskilles i Udførselen. ²⁾ I Udførselen for 1909, men ikke for 1910—11. ³⁾ I Udførselen for 1909, men ikke for 1910—11. ⁴⁾ Efter Fradrag af udførte indenlandske

Anm. Tabellens Opgørelse over Udførsel omfatter alle Landbrugsprodukter (Hvidkaal) og enkelte andre smaa Poster. — I Opgørelsen over Indførsel er først (og Foderstoffer, Frø, Træk- og Tillægsdyr, Gødningsmidler o. s. v.); her borte til Landbruget, men disse har ikke tidligere særlig kunnet udskilles fra den øvrige. Dernæst er medregnet en Del fremmede Landbrugsprodukter, der indføres til (Margarine, Margarinerastoffer, Kød og Flæsk, Kvæg m. m.). At opstille en ration

Landbrugets Hjælpstoffer i Aarene 1909—11.

(ansit.)

Indførsel til Forbrug af fremmede Varer			Udførsel af indenlandske Varer større (+) eller mindre (÷) end Indførsel til Forbrug af fremmede Varer		
1911 4	1910 5	1909 6	1911 7	1910 8	1909 9
Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.
4.92	4.98	5.29	+ 187.86	+ 177.46	+ 175.01
0.49	0.37	0.24	+ 15.25	+ 11.60	+ 8.02
1.62	1.33	1.59	+ 27.75	+ 25.31	+ 24.53
0.65	0.36	0.29	+ 120.09	+ 117.16	+ 104.34
6.34	5.04	3.36	+ 14.18	+ 12.62	+ 11.64
5.19	3.37	0.38	+ 36.18	+ 30.72	+ 26.64
0.02	0.01	0.01	+ 0.00	+ 0.02	+ 0.01
0.24	0.07	0.03	÷ 0.24	÷ 0.07	÷ 0.03
0.05	0.16	0.10	÷ 0.05	÷ 0.15	÷ 0.10
0.58	0.16	0.48	+ 8.57	+ 10.54	+ 7.89
0.90	0.64	0.37	÷ 0.76	÷ 0.47	÷ 0.28
1.85	1.60	1.63	+ 5.35	+ 4.95	+ 4.41
8.81	12.10	19.61	÷ 5.21	÷ 8.29	÷ 16.20
0.89	0.93	1.10	+ 0.19	÷ 0.48	÷ 1.04
6.07	4.48	5.73	+ 7.49	+ 8.57	+ 10.06
76.85	69.75	79.36	÷ 64.40	÷ 60.21	÷ 73.95
15.24	14.63	14.20	÷ 14.27	÷ 13.79	÷ 13.52
62.65	56.00	64.61	÷ 62.30	÷ 55.54	÷ 64.16
0.05	0.06	0.06	+ 0.89	+ 0.76	+ 1.20
6.95	6.72	8.39	÷ 4.33	÷ 5.68	÷ 7.80
13.08	10.53	9.70	÷ 13.08	÷ 10.53	÷ 9.70
4.80	4.20	3.20	÷ 4.80	÷ 4.20	÷ 3.20
218.24	197.49	219.73	+ 254.36	+ 240.30	+ 183.77

13,000 Kr. ²⁾ Uld er ikke medregnet, da Industriomsætningen her dominerer og kun medregnet Klid. ⁴⁾ Frø til Have- og Skovbrug er medregnet i Tallene liekager.

ukter af Betydning; udeladt er kun forskellige Markvækster (især Kartofler og mest optaget de til det danske Landbrug indførte Hjælpstoffer (Foderkorn og saas medregnes Landbrugsmaskiner og andre Industriprodukter, der indføres port under samme Toldpositioner; for 1910—11 findes Værdien angivet Side 704. rstatning for den i Reglen dyrere danske Landbrugseksport (fremmed Smør, egel for, hvad der bør tages med, lader sig forøvrigt ikke gøre.

paa ca. 5 Mill., falder paa Planteavlsprodukter, der jo ellers spiller en mindre fremtrædende Rolle i Udførslen; der var blandt disse forøget Udførselsmængde og højere Priser for en Række Artikler (Byg, Frø, Hø, Kartofler, forskellige Markvækster m. fl.). Flere af disse Planteavlsprodukter er forøvrigt ikke medregnet i vor Landbrugsopgørelse, fordi Værdierne tidligere var forholdsvis smaa, eller ogsaa omtrent balancerede i Ind- og Udførsel; dette gælder bl. a. Kartofler, hvor der i 1911 — under Paavirkning af mislykket Kartoffelhøst i flere Lande — var et Udførselsoverskud paa 2,080,000 Kr. i 1911 (mod 32000 Kr. i 1909). — Endvidere har der været en stigende Udførsel af forskellige Landbrugsprodukter, der behandles i *I n d u s t r i e n*. Saaledes var Roesukkerproduktionen i Danmark blevet saa stor, at ikke blot Indførslen af udenlandsk Raasukker til Raffinering (hvoraf der i 1910 indførtes for 2.9 Mill. Kr.) næsten ophørte i 1911, men at der desuden blev en Udførsel af dansk Sukker paa godt 1 Mill. Kr. Endvidere var en nylig begyndt Udførsel af kondenseret Mælk allerede i 1911 oppe paa en Eksportværdi paa henimod 1 Mill. Kr. Selv om man maa skrive en betydelig Del af disse Værdier paa Industriens Regning og derfor heller ikke har medtaget dem i Landbrugsopgørelsen, betegner de dog et Plus i Landbrugets Indtægt fra Udlandet, og den af vor Tabel fremgaaende Udførselsstigning i 1911 burde derfor egentlig forøges med dertil svarende Beløb.

Af Stigningen paa *I n d f ø r s e l s* siden i 1911, ialt opgjort til henimod 21 Mill. Kr., falder ca. to Trediedele paa Kornvarer og Fødestoffer, for hvilke Værdien ialt steg til 154.7 fra 140.4 Mill. Kr. i det foregaaende Aar, hvortil kommer en forøget Fødestofmængde i Indførslen af Stoffer til Oliepresning. Indførslen blev dernæst forøget af Gødningsstoffer med 2.5 Mill. Kr., af Hornkvæg og Kød af Hornkvæg med 2.2 Mill. Kr., af Heste med 1.3 Mill. Kr., af Huder og Skind og andre dyriske Biprodukter med 1.6 Mill. Kr. Derimod var der, tiltrods for en forøget Marga-

rineproduktion, en Nedgang i Indførslen af animalske Fedtstoffer, til Brug i Margarinefabrikerne; idet der, som Erstatning herfor, var en stærkt stigende Indførsel af vegetabiliske Olier og Oliestoffer af de Sorter, der kan anvendes til Næringsmiddel (Kokos-, Bomulds-, Jordnøddolie m. v., samt Kopra, Jordnødder osv.); Medtagelsen af disse Stoffer, der forøvrigt i de tidligere Aars Statistik ikke kunde udskilles fra en Mængde Stoffer til teknisk Brug, har man imidlertid ment vilde falde for langt udenfor Landbrugets Ramme; for saa vidt har man altsaa gjort Udgiftssiden for lille i 1911; til Gengæld har der — som ovenfor antydet — været en Udgiftsformindskelse paa næsten 3 Mill. Kr. for Raasukker, som ikke er kommen til Udtryk i vor Opgørelse. — Indførselsværdien for Landbrugsmaskiner, der heller ikke er med i Opgørelsen, blev forøget i 1911; men Stigningen udgør kun 0.3 Mill. Kr. og indvirker altsaa kun i forholdsvis ringe Grad paa Hovedresultatet.

Alt i alt kan man regne, at de Varer, som maaske burde være medtagne i Tabellen, vilde have forøget Udførsels- (altsaa Indtægts-)siden mere end Indførselssiden, og der er altsaa ikke ovenfor regnet med for rundelig en Stigning i Landbrugsoverskudet i 1911; det modsatte er snarere Tilfældet. — Hvorledes de ovennævnte Værdiforskydninger er fremkomne, vil fremgaa dels af de senere følgende Redegørelser for Landbrugsomsætningens Hovedgrene, dels af nedenstaaende Oversigt over Forandringer i M æ n g d e og P r i s fra 1910 til 1911 ved de enkelte Artikler. (Ved Pris er overalt forstaaet aarligt Gennemsnit af de fra Udlandet opnaaede eller til Udlandet betalte Priser, henh. cif og fob.)

Udførsel af Smør samt af Fløde og Mælk: Opgang i Mængde og navnlig i Pris.

Indførsel af Fedtstoffer til Erstatning af Smør: Nedgang baade i Mængde og Pris for animalske Fedtstoffer til Margarinefabrikation (Oleomargarin, premier jus, Svinefedt). Opgang i Mængde, Nedgang i Pris for vegetabiliske Fedtstoffer til samme Brug (Kokosolie, Sesamolie, Bomuldsfrøolie m. fl.).

Udførsel af Æg: Opgang i Mængde og Pris.

Udførsel af Flæsk: Stærk Opgang i Mængde og stærk Nedgang i Pris.

Udførsel af levende og slagtet Kvæg: Opgang i Antallet af levende Kvæg, men en forholdsvis større Nedgang i Mængden af Kød; Nedgangen i Udførselsoverskudet forstærket ved en forøget Indførsel af svensk Kvæg, hovedsagelig til Eksportslagtning. Prisen stærkt stigende baade for Kvæg og Kød.

Udførsel af Heste: Opgang i Mængde og Pris.

Indførsel af Brødkorn (uformalet og formalet under eet): Mængden forøget af Hvede, formindsket af Rug. Prisen omtrent uforandret for Hvede (regnet efter aarligt Gennemsnit), opadgaende for Rug.

Indførsel af Føderkorn: Nedgang i Mængde, Opgang i Pris for Byg og Havre; Opgang i Mængde, nærmest uforandret Pris (aarligt Gennemsnit) for Majs.

Indførsel af Handelsfødestoffer: Opgang i den samlede Vægt for Oliekager (samt for Stoffer til Oliepresning); Nedgang i Pris for saa godt som alle Sorter Oliekager. Nogen Opgang i Mængde og gennemsnitlig Pris for Klid o. l., naar alle Sorter tages under eet.

Udførsel af dansk Korn: Mængden forøget af Byg, formindsket af Hvede. Prisen stærkt opadgaende for Byg, noget opadgaende for Hvede.

Inden vi gaar over til den sædvanlige nærmere Omtale af Hovedgrenene i Ud- og Indførslen, skal anføres nogle Data om Indførslen af Landbrugsmaskiner og af Gødningsstoffer. — Indførslen af Maskiner til Brug for Landbruget, for hvilke der først fra 1910 foreligger særlig Opgørelse, har i de sidste to Aar udgjort følgende Beløb.

	1000 Kr.	
	1911.	1910.
Lokomobiler til Landbrugsmaskiner	157	186
Mejericentrifuger	76	75
Kærner o. l.	3	7
Saamaskiner	339	216
Slaa- og Mejemaskiner	1731	1479
Andre Markmaskiner	93	80
Tærskværker	230	262
Andre eller uangivne Landbrugsmaskiner .	157	205
Dele til Landbrugsmaskiner, hovedsagelig		
Reserve dele til Mejemaskiner	206	187
Tilsammen	2992	2697

Der var altsaa en Opgang paa 0.3 Mill. Kr., der udelukkende faldt paa Meje- og Saamaskiner, medens der for de andre Grupper til Dels var Nedgang. — Langt den største Del af Slaa- og Mejemaskinerne kommer fra Nordamerika og derefter fra Sverrig; Saamaskinerne kommer fra Tyskland og en mindre Del fra Østerrig.

Indkøbet af udenlandske Gødningsstoffer er i de senere Aar blevet en betydelig Udgiftspost for Danmark. Indførselsværdien udgjorde i 1911, 1910 og 1909 henholdsvis 13.1, 10.5 og 9.7 Mill. Kr.; i Gennemsnit af 1901—05 indførtes for 4.9 Mill. Kr. og 10 Aar tidligere (1891—95) 2.6 Mill. Kr. aarlig. Fordelingen mellem de enkelte Sorter har i de to sidste Aars Indførsel været følgende:

	Mængde		Værdi	
	Tons à 1000 kg.		1000 Kr.	
	1911.	1910.	1911.	1910.
Fosforgødninger:				
Raafosfat	20082	25658	1004	1411
Superfosfat	87292	65445	4888	3141
Thomasmel	11025	7754	364	248
Benmel	36	3	3	—
Kvælstofgødninger:				
Chilisalpeter	28990	26049	5363	4559
Luftkvælstofgødninger	60	330	7	40
Ammoniak, svovlsur	134	61	29	12
Kaligødninger:				
Kainit	9490	6314	323	208
Kalisalte med højere Procent	9623	8137	1049	871
Dyriske Gødningsstoffer og forskellige andre Sorter	208	142	12	9
Kalkgødninger:				
Gødningskalk	3472	2666	17	13
Mergel (over Landgrænsen)	13979	11486	20	16
Tilsammen	13079	10528		

Den første Post blandt Fosforgødningerne, Raafosfat, indføres til Behandling i de danske Superfosfatfabriker; disse indfører tillige andre Raastoffer, der egentlig ogsaa hører under Gødningsstoffer (af Svovlkies til Fremstilling af Svovlsyre, hovedsagelig til Superfosfat,

indførtes saaledes i 1911 22,493 Tons, Værdi 292,000 Kr.). Tager man endvidere den ved Industribehandling af Fosfaten her i Landet tilkomne Værdi med i Betragtning, ses det, at Fosforgødningerne vil naa op til en Værdi, lige saa stor som for alle de andre Gødningsstoffer tilsammen. — I Statistikken forud for 1910 var kun Chilisalpeter og Kaligødningerne særlig udskilte; for ti Aar siden, i 1901, indførtes af Chilisalpeter 7599 Tons (Værdi 1,216,000 Kr.) og af Kalisalte 16,419 Tons (564,000 Kr.), medens Værdien for andre Gødningsstoffer blev anslaaet til ca. 3 Mill. Kr.; Salpeterindførselen er altsaa i de senere Aar stegen stærkere end de andre Sorter baade absolut og relativt. En Del af Værdiforøgelsen hidrører fra Prisstigning; den ved Beregningen anvendte cif Pris for Salpeter er godt 15 pCt. højere i 1911 end i 1901.

Smør, Flæsk, Æg.

Bortset fra en gennem flere Aar fortsat mindre Nedgang i Smørudførselen har Storbritannien i 1911 i samme Grad som tidligere været Hovedmodtageren af Produktionen fra vore Mejerier og vor Svine- og Hønsæavl. — Forretningslivet i England, der har saa stor Betydning for Køberne af de danske Varer, var i 1911 som Helhed i en blomstrende Tilstand, om end paa mange Maader præget af Uro, der undertiden — direkte eller indirekte — fik Indflydelse paa Markedet for de danske Produkter. »The Economist« skriver i sin Aarsberetning efter at have omtalt disse urobringende Momenter — de spændte udenlandske Forhold, særlig under Marokkokrisen, Arbejderstridighederne, navnlig i Transportfagene, indrepolitiske Kampe om adskillige vigtige Sager —: Fremgangen i Forretningslivet har af disse Grunde haft et noget uregelmæssigt Forløb, og flere Industrigrene, for hvem Aaret begyndte under glimrende Udsigter, har ikke faaet sine Forventninger opfyldte. Til Gengæld har andre Industrier haft bedre Fremgang end ventet, og dette gælder særlig om Bomuldsindu-

strierne, hvis Tilstand øver en meget stærk Indflydelse paa de britiske økonomiske Forhold som Helhed. Værdien for Vareomsætningen med Udlandet, der i 1910 viste en meget stærk Fremgang, har i 1911 ikke blot holdt denne Stilling, men er navnlig for Udførselens Vedkommende gaaet yderligere frem, og Statistikken viser højere Tal end i noget tidligere Aar. Arbejdsløsheden var i 1911 mindre, end den har været i mange Aar, og Arbejdslønnen var stigende. Fordringer om Lønforhøjelse kom særlig stærkt frem i 1911, fordi Priserne paa Arbejdernes Livsforbrødenheder i en Aarrække, og navnlig i de sidste Aar, havde været stigende, uden at Arbejdslønnen var stegen i samme Forhold.

Den i Beretningen omtalte Prisstigning for Levnedsmidler, der er en saa alvorlig Sag for det britiske Samfund, som i overordentlig høj Grad er henvist til at forsyne sig fra Udlandet, er naturligvis en Fordel for de udenlandske Leverandører, bl. a. for Danmark. Der opnaaedes da ogsaa i Gennemsnit af Aaret 1911 højere Priser for Smør og Æg end i noget tidligere Aar, hvortil det ogsaa bidrog, at under den tørre Sommer blev Tilførselen af Smør mindre end i 1910. Ogsaa for Flæsk var Priserne gode ved Aarets Begyndelse, men forøget Tilførsel fremkaldte stærkt Prisfald, og da Produktionsomkostningerne tilmed blev høje, blev Svineavl en ingen særlig god Forretning. — Vore Konkurrenters Tilførsel til England i de sidste fem Aar af Smør, Flæsk og Æg fremgaar af nedenstaaende Oversigt:

Indførsel til England fra andre Lande end Danmark	1911	1910	1909	1908	1907
af Smør . . . . . 1000 Cwts.	2596	2600	2299	2411	2421
- Bacon . . . . . —	2747	2069	2815	3636	3566
- Æg . . . . . Mill. Snese	90.3	88.2	85.7	86.6	89.4

Indførselen af ikke-dansk Bacon (hovedsagelig amerikansk) var altsaa i 1911 ca. $\frac{1}{3}$ større end Aaret før, men var dog langt mindre end for nogle Aar tilbage. Jfr. nærmere om de enkelte Landes Bidrag i Tabellen Side 714.

Udførselen af dansk Smør udgjorde i 1911 89.6 Mill. kg, hvoraf 2.7 Mill. kg i hermetisk Emballage, til en Værdi af 192.8 Mill. Kr.; i 1910 udførtes 88.5 Mill. kg (2.5 Mill. kg hermetisk) til en Værdi af 182.4 Mill. Kr.; Mængden blev altsaa forøget med 1 Mill. kg, men Værdien med ca. $10\frac{1}{2}$ Mill. Kr. paa Grund af de stigende Priser. Der udførtes endvidere 20.0 Mill. kg Fløde og 10.4 Mill. kg Sødsmælk i 1911 mod henholdsvis 16.0 og 7.7 Mill. kg i 1910. I de senere Aar er der til et Indhold af 1 kg Smør regnet at svare 3 kg af den udførte Fløde og 26 kg af den udførte Mælk, hvilket giver en beregnet Smørmængde i Fløde- og Mælkeeksporten paa 7.1 Mill. kg i 1911 mod 5.6 Mill. kg i 1910; i Virkeligheden bør man altsaa regne med en Forøgelse af Mejerieksporten paa $2\frac{1}{2}$ Mill. kg og 14 Mill. Kr. — En Oversigt over Omsætningen i 1911 og de foregaaende 5 Aar findes i følgende Tabel, hvori der tillige er taget Hensyn til Forbruget af fremmed Smør.

	1911	1910	1909	1908	1907	1906
	Millioner kg					
Anslaaet Smørmængde i udført Fløde og Mælk . . .	7.1	5.6	3.9	2.9	3.0	2.5
Udførsel af dansk Smør . . .	89.6	88.5	89.2	88.9	85.7	79.4
Tilsammen . . .	96.7	94.1	93.1	91.8	88.7	81.9
Forbrug af fremmed Smør . . .	2.7	2.8	3.1	3.0	3.8	5.9
Udførselsoverskud . . .	94.0	91.3	90.0	88.8	84.9	76.0
	Millioner Kr.					
Udførselsoverskud, Værdi	203.1	189.1	183.0	185.5	169.0	156.5

I Løbet af det sidste Femaar, fra 1906 til 1911, er Mængdeoverskudet steget med 18 Mill. kg, d. e. 24 pCt., og Værdioverskudet med $46\frac{1}{2}$ Mill. Kr., d. e. 30 pCt. Det er de senere Aars usædvanlig høje Priser, der fremkalder

Forskellen mellem Mængdens og Værdiens Stigning; i 1911 var Priserne — regnet i Gennemsnit af hele Aaret — højere end i noget tidligere Aar, og Priserne i det sidste Femaar var højere end i noget foregaaende Femaar. Dette fremgaar af nedenstaaende Oversigt, der angiver de ved Værdiberegningen i Handelsstatistikken benyttede Udførselspriser pr. kg Smør i alm. Emballage (de saakaldte fob Priser).

Gennemsnit af 1881—85	.....	189.8 Ore	1906	.....	202.6 Ore
—	-	1886—90	.....	172.0	—
—	-	1891—95	.....	182.0	—
—	-	1896—1900	.....	185.6	—
—	-	1901—05	.....	191.2	—
—	-	1906—10	.....	201.5	—
				1907	.....
				1908	.....
				1909	.....
				1910	.....
				1911	.....

Den høje Pris i 1911 hidrører fra Aarets sidste Halvdel, hvor Priserne hævede sig meget stærkt paa Grund af Tørken, der hæmmede Smørtillførselen fra forskellige Lande, saa at Lagrene, der var stærkt overfyldte ved Aarets Begyndelse, var fuldstændig tømte ved dets Udgang. Nedenstaaende Oversigt angiver de kvartalsvise Gennemsnit i de sidste fem Aar af Københavns Smørnotering (Øre pr. kg).

Gennemsnit af:		1911	1910	1909	1908	1907
Januar Kvartal	.....	197.6	214.5	194.0	219.0	196.0
April	—	.....	188.1	196.6	184.4	188.6
Juli	—	.....	216.8	193.6	197.0	204.0
Oktober	—	.....	232.9	196.0	217.8	205.2
						111.4

Samtidig med de senere Aars høje Smørpriser har der været en ret iøjnefaldende Stagnation i Englands Indførsel af Smør. Angivet i 1000 Cwts. i femaarige Gennemsnit af de sidste 25 Aar har den samlede Indførsel af Smør fra Udlandet og Kolonierne til Storbritannien og Irland udgjort følgende aarlige Beløb:

Gennemsnit af 1887—91	.....	1855
—	-	1892—96
—	-	1897—1901
—	-	1902—06
—	-	1907—11

Medens der mellem hvert af de fire første Femaar er en Opgang i den aarlige Indførsel paa 7 à 800 Tusind Cwts. (henimod 40 Mill. kg), saa er Indførselen i det sidst forløbne Femaar kun steget med 70 Tusind Cwts.; Opgangen udgør altsaa her kun $\frac{1}{10}$ af Opgangen gennem de foregaaende 20 Aar.

Danmarks Bidrag til Englands Smørforsyning har gennem det meste af det sidst forløbne Femaar været nedgaaende. Dette fremgaar af den *en g e l s k e* Indførselstabel Side 714, i hvilken der dog under Indførsel fra Danmark ogsaa er regnet sibirisk eller andet ikke-dansk Smør, som danske Smørhandlere har haft paa Lager her i Landet. Den *d a n s k e* Statistik over Udførsel til England af indenlandsk Smør i almindelig Emballage viser Maksimum i 1908 — med 85.1 Mill. kg — og en Nedgang i hvert af de følgende Aar paa 1 à $1\frac{1}{2}$ Mill. kg til 81.1 Mill. kg i 1911. Samtidig er Mejeribrugets hele Udførsel (iberegnet Fløde og Mælk) forøget fra 91.8 til 96.7 Mill. kg Smør. Der blev altsaa i 1911 15.6 Mill. kg Smør, som ikke gik til England; heraf modtog Tyskland 11 Mill. kg (ca. $\frac{2}{3}$ i Fløde og Mælk) og Østerrig 1.8 Mill. kg; 2.7 Mill. kg blev hermetisk behandlet i Smørpakkerierne og udførtes til fjerntliggende Lande eller til Skibsforsyning; i 1908 var dette Tilfældet med 1.9 Mill. kg Smør. Tilbage bliver i 1911 kun en Ubetydelighed af 0.1 Mill. kg, der udførtes som Drittelsmør til forskellige europæiske Lande, og det vil altsaa ses, at det er Tyskland og Østerrig, der, med nogen Bistand af Smørpakkeindustrien, har modtaget saavel Produktionsforøgelsen i de senere Aar som den Mængde, der svarer til Udførselsnedgangen overfor England. Havde det danske Mejeribrug ikke i 1911 haft disse Afsetningsmuligheder, maatte det have forøget Eksporten til Storbritannien med 20 pCt., hvilket antagelig i betydelig Grad vilde have paavirket Prisen.

Til Erstatning for en Del af det danske Smør, der føres til Udlandet, anvendes dels *u d e n l a n d s k* Smør, dels *M a r g a r i n e*. Forbruget af det udenlandske Smør

har i de senere Aar holdt sig omtrent uforandret paa op imod 3 Mill. kg, medens Forbruget af Margarine stadig er bleven forøget. Der blev i 1911 ialt forbrugt 36.9 Mill. kg Margarine (13.3 kg pr. Indbygger), af hvilket over 95 pCt. blev fremstillet i Landets egne Fabrikker.

Forsyningen til Landets eget Forbrug af fremmed Smør udgør kun en lille Del af de danske Smørhandlers Forretning med udenlandsk Smør. Foruden Smør, der solgtes direkte fra Produktions- til Forbrugslandet uden at komme i Berøring med det danske Toldterritorium, blev der i 1911 indklareret til danske Smørlagre 17.1 Mill. kg, hvoraf 11.5 Mill. kg fra Rusland (aldeles overvejende fra Sibirien) og 5.4 Mill. kg fra Sverrig. Heraf blev genudført 14.4 Mill. kg, hvoraf til Tyskland og England henholdsvis 7.4 og 6.4 Mill. kg. Tyskland tager altsaa en forholdsvis langt større Part af det billigere fremmede Smør end af det danske Smør. — Mellemandelen med det udenlandske Smør skal i 1911 have været meget lønnende.

Udførselen af dansk Flæsk udgjorde i 1911 114.4 Mill. kg mod 96.8 og 95.0 Mill. kg i henholdsvis 1910 og 1909. Der var altsaa i 1911 en Opgang paa 17.6 Mill. kg eller godt 18 pCt., og saavel Udførselsmængden i og for sig som Stigningen fra det foregaaende Aar er større end nogensinde før, skønt Svineavlen er den Produktionsgren i Husdyrbruget, der viser de hyppigste og største Svingninger; før 1911 var 1908 Maksimumsaaret med en Udførselsmængde paa 109.3 Mill. kg. I aarligt Gennemsnit af de sidste tre Femaar (1906—10, 1901—05 og 1896—1900) er udført henholdsvis 95, 76 og 65 Mill. kg; som Helhed er der altsaa i Løbet af et Tiaar en Opgang af ca. 50 pCt. i Eksporten. Denne gaar, paa nogle faa Procent nær, til Storbritannien.

Den for Flæskeudførselen hjembragte Værdi var i 1911 120.7 Mill. Kr. mod 117.5 og 104.6 Mill. Kr. i 1910 og 1909. Værdien blev altsaa i 1911 ikke engang forøget med 3 pCt. ved en Mængdeforøgelse paa 18 pCt.;

Priserne, der i Gennemsnit af 1910 var langt højere end i noget tidligere Aar, gik særlig i de sidste Maaneder af 1911 stærkt nedad under den forøgede Tilførsel fra Danmark og forholdsvis endnu stærkere Indførselsopgang fra Nordamerika. — Nedenstaaende findes en Sammenstilling mellem Danmarks Udførsel af ikke-fersk Flæsk til Storbritannien og den opnaaede Aarsgennemsnitspris i 1911 og de foregaaende ti Aar.

Udførsel til England.

	Mill. kg.	Øre pr. kg.		Mill. kg.	Øre pr. kg.
1901.....	58.4	100.6	1907.....	93.6	100.4
1902.....	69.1	99.6	1908.....	105.6	93.6
1903.....	77.8	92.6	1909.....	92.1	110.6
1904.....	89.5	86.6	1910.....	94.7	122.0
1905.....	75.9	100.4	1911.....	111.4	106.0
1906.....	76.3	104.4			

Tallene for 1911 følger paa meget tydelig Maade den Regel, som ogsaa viser sig ved de allerfleste af de andre Aar i Oversigten, nemlig at naar Mængden gaar op, gaar Prisen ned, og omvendt. Til Trods for den store Nedgang er Gennemsnitsprisen i 1911 dog højere end i noget af Aarene før 1909, men høje Produktionsomkostninger forringede Landmændenes Udbytte.

Flæskeudførselen fordeler sig efter Art og Behandlingsmaade paa følgende Maade:

	1911 Mill. kg.	1910 Mill. kg.
Bacon	111.26	94.29
Fersk Flæsk.....	1.57	0.61
Skinker	0.28	0.24
Tøndeflæsk	0.46	0.59
Andet ikke fersk Flæsk	0.83	1.05
Tilsammen...	114.40	96.78

Den store Opgang i 1911 for fersk Flæsk foregik i Aarets sidste Maaneder, idet nogle Slagterier under det stærke Prisfald søgte andre Markeder (særlig i Schweiz), hvor der var bedst Afsætning for usaltet Flæsk.

Af S l a g t e r i a f f a l d, hovedsagelig hidrørende fra Svineslagterierne, udførtes 8.60 Mill. kg Hoveder og Tæer af Svin, 4.13 Mill. kg Hjærter, Lever, Nyrrer (Plucks), 5.18 Mill. kg Tarme og 1.19 Mill. kg Maver. Mængden var af alle Sorterne større end i 1910 som Følge af den forøgede Slagtning; men Prisen var nedadgaaende undtagen for Tarme; den samlede Udførselsværdi steg med 0.7 Mill. Kr. (til 7.2 fra 6.5 Mill. Kr.).

Af udenlandsk Flæsk blev der i 1911 forbrugt 570,000 kg fersk og 70,000 kg ikke fersk Vare, næsten udelukkende fra Sverrig; Aaret før var Indførselen kun halvt saa stor. Fra Sverrig indførtes 17,300 Smaagrise, mod 2800 i 1910 og næsten ingen i de foregaaende Aar; iøvrigt var der — ligesom i en lang Række tidligere Aar — ingen Omsætning af levende Svin, hverken paa Indførsels- eller Udførselssiden.

Af danske Æg udførtes i 1911 21.51 Mill. Snese mod 20.37 og 19.21 Mill. Snese i 1910 og 1909. Gennemsnitsprisen pr. Snese er beregnet til 136 $\frac{1}{2}$ Øre i 1911 mod 131 og 136 Øre i 1910 og 1909. Udførselsværdien udgjorde altsaa henholdsvis 29.4, 26.6 og 26.1 Mill. Kr. En større Udførselsmængde af danske Æg end i 1911 har der kun været i 1903 (23.24 Mill. Snese); men Prisen var den Gang betydelig lavere (118 Øre), og der var et langt større Forbrug i Danmark af udenlandske Æg; Udførselsoverskudet var derfor betydelig større i 1911, nemlig 27.7 Mill. Kr. mod 24.6 Mill. Kr. i 1903. — Der indførtes i 1911 2.08 Mill. Snese Æg, hvoraf 1.56 Mill. Snese fra Rusland; heraf forbrugtes i Danmark 1.32 Mill. Snese, medens Resten genudførtes, mest som præserverede Æg. — De udførte danske Æg gik paa ca. 3 pCt. nær til Storbritannien.

Nedenstaaende Tabeller a—b viser Danmarks Andel i Englands Indførsel af Smør, Flæsk og Æg og Englands Andel i Danmarks Udførsel sammenlignet med hver af de andre Landes Andele.

Tabel a. Indførsel til England.

(1 Cwt. = 50.8 kg.)

Fra	Smør (Tusind Cwts.)				
	1911	1910	1909	1908	1907
Danmark	1707	1726	1764	1800	1789
Rusland	638	584	602	651	670
Sverige	360	346	312	284	244
Australien.....	1173	1031	663	621	895
Kanada	62	17	23	43	35
Frankrig.....	171	361	413	394	281
Holland.....	105	155	149	244	168
Andre Lande.....	87	106	137	174	128
Ialt...	4303	4326	4063	4211	4210
Fra	Bacon (Tusind Cwts.)				
	1911	1910	1909	1908	1907
Danmark	2122	1794	1810	2050	1800
Amerikas forenede Stater.	1818	1307	2189	2858	2600
Kanada	616	412	443	688	873
Andre Lande.....	313	350	183	90	93
Ialt...	4869	3863	4625	5686	5366
Fra	Æg (Mill. Snese)				
	1911	1910	1909	1908	1907
Danmark	24.0	21.9	20.6	22.7	22.0
Rusland	60.2	55.3	48.9	43.4	43.6
Frankrig.....	3.9	5.4	6.3	5.7	4.6
Italien	4.6	4.5	5.3	7.9	8.8
Tyskland	3.5	3.0	3.7	7.2	8.7
Østrig-Ungarn	6.1	8.2	7.8	11.9	13.8
Holland.....	3.6	3.6	3.7	2.5	1.8
Ægypten og Marokko	5.4	5.4	7.7	4.8	4.3
Andre Lande.....	3.0	2.8	2.3	3.2	3.8
Ialt...	114.3	110.1	106.3	109.3	111.4

Tabel b. Udførsel af danske Varer i 1911.

Til	Smør *)		Flæsk		Hoveder o. l. af Svin	Æg
	alm. Embal.	hermet. Embal.	Bacon	andre Slags		
	Mill. kg	Mill. kg	Mill. kg	Mill. kg	Mill. kg	Mill. Snese
Storbritannien .	81.09	0.27	111.21	0.63	8.48	20.82
Hamborg	0.45	0.40	0.01	0.68	0.05	0.08
Øvrige Tyskland	3.46	0.04	»	0.14	0.01	0.54
Østerrig	1.79	»	»	»	»	»
Schweitz	0.04	»	»	1.04**)	»	»
Norge	0.00	0.01	»	0.11	0.04	0.01
Øvrige Evropa .	0.09	0.25	0.04	0.49	0.02	0.06
Andre Verdensd.	0.00	1.68	»	0.05	»	»
Tilsammen . . .	86.92	2.65	111.26	3.14	8.60	21.51

*) Udførselen af Fløde og Sødsmælk gaar udelukkende til Tyskland.

***) Saa godt som udelukkende fersk Flæsk.

Heste; Kvæg og Kød.

Endnu mere eksklusivt end i de tidligere Aar er vor Udførsel i 1911 af Heste og af levende og slagtet Kvæg gaaet sydpaa. Af Heste er der kun udført halvandet Hundrede til Norge og Sverrig; af levende Hornkvæg har der overhovedet ikke været forsøgt Afsætning andre Steder end i Tyskland, naar man ser bort fra den gennem mange Aar fortsatte, om end undertiden afbrudte, Udførsel af nogle Hundrede Avlsdyr til Rusland. Af Kød gik der til Norge og England, som i de nærmest foregaaende Aar har aftaget omkring 35 pCt. af det udførte Kvantum, ikke en Gang 10 pCt. af Udførselsvægten i 1911. Af den sydgaaende Kødudførsel blev dog en noget større Part end ellers afsat i Schweiz.—Det er naturligvis de høje Priser i Tyskland, der trods Grænseomkostninger og andre Hindringer trækker vore Produkter til dette Land, der jo ogsaa af Naturen er vort letteste Af-

sættelsessted. — De vigtigste Data vedrørende Mængderne i disse Grene af vor Landbrugseksport findes i nedenfor anførte Tabel. Angaaende Værdierne i de sidste tre Aar henvises til Tabellen Side 700—701.

Udførselen af Heste i 1911 blev, som det vil ses af Tabellen, forøget med 2400 Stkr.; men samtidig steg Indførselen med 1600 Stkr., til 14,675 Stkr. Priserne var opadgaaende baade i Ud- og Indførselen; men den beregnede Gennemsnitspris pr. Stk. er stegen stærkest i Indførselen. Dette har sin Grund i, at der i 1911 blev indført forholdsvis flere af de sværere Heste fra Sverrig (belgisk Blandingsrace), hvis Pris gaar op imod den danske Udførselspris, medens Antallet af islandske Heste er gaaet ned. En Fordeling, der viser, fra hvilke Lande Indfør-

Udførselsmængden af Heste, Kvæg, Kød m. m.

Udførsel i 1911 til	Heste og Føl	Horn- kvæg	Kød af Hornkvæg		Lever, Hjarter m. m.	Tarme	Maver
			fersk*)	ikke fersk			
	1	2	3	4	5	6	7
	Stkr.	Stkr.	Mill. kg	Mill. kg	Mill. kg	Mill. kg	Mill. kg
Tyskland	28327	152627	9.4(10.7)	0.1	3.8	4.7	0.0
Schweitz	»	»	2.0 (1.4)	0.0	»	0.0	0.0
Norge	107	11	0.6 (1.5)	0.0	0.0	0.0	0.0
Storbritann. .	10	»	0.5 (2.7)	0.0	0.3	0.2	1.1
Andre Lande	50	**)874	0.0 (0.0)	0.0	0.0	0.3	0.1
Ialt i 1911 . .	28494	153512	12.5	0.1	4.1	5.2	1.2
— 1910 . .	26106	140825	16.3	0.2	3.6	4.3	0.9
— 1909 . .	22653	124903	14.6	1.0	4.0	4.9	0.8
— 1908 . .	18631	121635	9.9	0.8	3.1	6.2	0.8
— 1907 . .	19716	98640	8.0	0.8	2.9	5.5	0.7
— 1906 . .	25411	105102	10.3	1.4	3.4	4.7	
— 1905 . .	29421	123679	14.1	1.4	3.9	4.3	

*) Tallene i Parentes angiver Udførselen i 1910.

**) Næsten udelukkende Avlsdyr til Rusland.

selen er foregaaet, findes i Statskonsulent *J. Jensens* Artikel Side 492. Værdien var i 1911 for Udførselen 20.5 og for Indførselen 6.3 Mill. Kr. Det Udførselsoverskud, som Hesteavlen giver, var altsaa 14.2 Mill. Kr. mod 12.6 Mill. Kr. i 1910.

Med Hensyn til Udførselen af Hornkvæg i 1911 viser Tabellen en Opgang paa 12,700 Stkr. for udført levende Kvæg og en Nedgang paa 3.8 Mill. kg for udført Kød af Hornkvæg. Da der til 1 Mill. kg salgbart Kød svarer lidt over 4000 Stkr. levende Kvæg, kan man altsaa regne, at Udførselen er gaaet ned med henimod 1 Mill. kg Kød for levende og slagtet under ét. Men hertil kommer desuden, at Indførselen af svensk Kvæg, der tog meget stærk Fart i 1910, blev yderligere forøget i 1911. Der indførtes fra Sverrig i 1911 28,974 Stkr. Kvæg (hvoraf 5624 Kalve) mod 18,975 (3983) i 1910 og 2322 (1616) Stkr. i 1909. Gennemsnitsvægten er mindre end den ovenfor angivne, da der er forholdsvis mange Kalve, og den øvrige Indførsel gennemgaaende bestaar af Dyr, der er mindre og billigere end det danske Udførselskvæg; man kan derfor regne, at de 10,000 Stkr., hvormed Indførselen fra Sverrig er stegen, svarer til noget mindre end 2 Mill. kg salgbart Kød. Det svenske Kvæg er hovedsagelig slagtet til Eksport i København; men selv om det var gaaet til Forbrug her i Landet, bliver Indvirkningen paa Handelsbalancen jo den samme. Man maa altsaa regne, at Overskudet i Kvægomsætningen blev formindsket med $2\frac{1}{2}$ à 3 Mill. kg salgbart Kød, en Tilbagegang, der i hvert Fald delvis maa tilskrives de mange Udførselsforbud, der for store Dele af Landet, særlig paa Øerne, blev nødvendige som Følge af Mund- og Klovesygen. — De høje Priser medførte, at der tiltrods for Mængdenedgangen fremkom et stigende Værdiudbytte. Udførselsoverskudet for Hornkvæg og Kød af Hornkvæg under ét gik op fra 41.3 Mill. Kr. i 1910 til 44.7 i 1911 (jfr. Tabellen Side 700—701).

Kornvarer og Foderstoffer.

Indførselen af Korn og Foderstoffer svinger ofte op og ned i de enkelte Aar under Paavirkning fra de hjemlige Afgrøder af Korn og Foderstof, fra Udlandets Priser og fra Husdyrbrugets større eller mindre Udvidelser. Udjævner man disse Svingninger ved at tage Gennemsnit af flere, t. Eks. tre, Aar, viser der sig i Merindførselsvægten af Korn og Foderstoffer en stærk Stigning fra Treaar til Treaar, alene fra regnet det umiddelbart forud for 1911 gaaende Treaar, i hvilket der endog var nogen Nedgang. Dette fremgaar af nedenstaaende Oversigt over den merindførte Vægt af Korn og Foderstoffer.

1890—1892 gnstl.	340	Mill. kg.
1893—1895 —	540	—
1896—1898 —	740	—
1899—1901 —	845	—
1902—1904 —	1040	—
1905—1907 —	1192	—
1908—1910 —	1167	—
1910	1139	—
1911	1264	—

Aaret 1911 har atter bragt Stigning i Indførselen. Kun i ét Aar, nemlig i 1906, har Merindførselsvægten været større end i 1911, og ser man alene paa Indførselen, d. e. Forbruget i Danmark af udenlandsk Korn og Foderstof, finder man, at Importmængden er større i 1911 end selv i 1906. Udførselen af Korn af dansk Avl — hvilket jo kommer til Fradrag ved Beregning af Merindførselen — var nemlig i 1911 saa stor, at man maa langt tilbage, til henimod de Tider, da Danmark regnedes til de kornudførende Lande, for at finde en større Udførselsvægt. — Omstaaende Tabel a angiver Fordelingen mellem Hovedgrupperne i Indførselen i de senere Aar.

Det vil ses, at den samlede Vægt for Indførselsoverskudet af Brødkorn, hvorunder er regnet Hvede og Rug samt Malt og formalet Korn af alle Slags uden Hensyn til Kornsorten (undtagen Ris), har væ-

Tabel a. Merindførsel af Korn og Klid;
Indførsel af Oliekager. Mill. kg.

	Brød- korn o. l. *)	Foder- korn	Klid o. l.	Oliekager o. l.	Danske Oliekager	Ialt
	1	2	3	4	5	6
1904	345	388	47	346	19	1118
1905	286	361	67	382	17	1092
1906	301	534	65	384	24	1287
1907	255	453	59	431	22	1197
1908	285	305	48	470	26	1110
1909	341	377	67	475	23	1253
1910	344	324	44	421	35	1139
1911	347	348	47	508	42	1264

*) I Kol. 1, men ikke i Kol. 5, er indbefattet Tillæg for Formalingssvind o. l. Jfr. iøvrigt om Opgørelsesmaaden Aarg. 1908, S. 636. — I Kol. 5 er opført beregnede Tal for Oliekager i indført Frø, Nødder, Kærner o. l. til Oliepresning i danske Fabrikker. Udførte danske Oliekager er fradragne i Kol. 5, følgelig har de ikke ogsaa kunnet fradrages i Kol. 4, som derfor angiver Indførsel til Forbrug, medens Kol. 1—3 angiver Merindførsel.

ret omtrent lige stor i de sidste tre Aar. Indførselen af Foderkorn (uformalet Byg, Havre og Majs) er forøget med 24 Mill. kg (ca. 7 pCt.); ogsaa for Klid og lignende Foderstoffer af Korn var der en lille Forøgelse i 1911. Den egentlige Stigning i Indførselen falder paa Oliekager. Den direkte Indførsel af Oliekager steg med 87 Mill. kg og den indirekte — gennem Stoffer til Oliemøllerne — med ca. 7 Mill. kg. Oliekageindførselen var i en lang Aar-række i en stærk og næsten uafbrudt Stigning fra Aar til Aar. Priserne gik efterhaanden op til en betydelig Højde, og i Aarene 1908—09 holdt Oliekageforbruget sig nogenlunde paa samme Højde, lidt under 500 Mill. kg (496 og 498 Mill. kg); i 1910 kom der en betydelig Nedgang, til 456 Mill. kg. Men nu i 1911 er der altsaa — samtidig med, at der i Gennemsnit af Aaret er bleven betalt lavere

Priser end i 1910 for de fleste Sorter — kommen en usædvanlig stor Stigning i Forbruget; der forbrugtes i 1911 ialt 550 Mill. kg Oliekager, hvoraf 508 fra udenlandske og 42 fra indenlandske Fabrikker. I intet tidligere Aar har der været en saa stor Stigning i Oliekageforbruget som i 1911.

Angaaende de enkelte Sorter i Kornindførselen hid sættes en Oversigt i nedenstaaende Tabel b.

Tabel b. **Indførselsoverskud** (undt. for Byg).

	Mill. Kr. 1911	Mill. kg					
		1911	1910	1909	1908	1907	
Af Hvede, uformalet .	10.3	70.1	55.0	89.4	86.2	67.6	
- — formalet ..	11.3	52.5	48.1	44.8	37.2	32.3	
- Rug, uformalet ..	19.3	170.4	181.1	147.7	114.0	106.6	
- — formalet ..	1.5	11.0	16.2	14.8	8.9	7.4	
- Havre, uformalet .	6.6	50.4	86.6	61.2	47.4	18.9	
- Majs, — .	29.0	280.4	182.4	229.9	262.3	449.5	
Byg {	Indførsel	8.3	78.7	106.2	115.7	41.0	23.3
	Udførsel	10.3	71.9	51.0	30.2	45.6	39.1

Medens den samlede Merindførselsvægt for Brødkorn var lige stor i de sidste to Aar, var der for Hvede en ret betydelig Opgang, som altsaa er opvejset ved Nedgang for Rug; Udførselen af dansk Hvede, der i 1910 var usædvanlig stor, 22 Mill. kg, gik i 1911 ned til 13 Mill. kg. Blandt Foderkorn skete der en ret betydelig Ombytning fra Byg og Havre til Majs, og Merindførselen formindskedes yderligere ved en betydelig Udførsel af dansk Byg, nemlig 72 Mill. kg; man maa 30 Aar tilbage i Tiden, før man finder en Bygekspert af samme Størrelse. Den danske Byg benyttes hovedsagelig som Maltbyg, medens den indførte bruges som Foderkorn; og skønt der efter Vægt var Merindførsel af Byg (ca. 7 Mill. kg), blev der derfor i Værdien et Udførselsoverskud paa 2 Mill. Kr.

Den samlede Merindførselsværdi for Korn og Foderstoffer, altsaa Landets Nettoudgift overfor Udlandet til disse Varer, udgjorde 146 Mill. Kr. i 1911. Det højeste Beløb, som denne Udgift har været oppe paa, var 155 Mill. Kr. i 1909. At dette Aar viser Maksimum, skyldes Prisforholdene, idet der for saa godt som alle Sorter baade blandt Korn og Foderstoffer blev betalt højere Priser i Gennemsnit af Aaret end i 1910 og 1911. Fra 1910 til 1911 var der Prisopgang for alle Kornvarerne (hvad man bl.a. ser af de overordentlig stærkt stegne Kapiteltakster) og Prisnedgang for Oliekager. Ved Beregningen af de Priser, der faktisk er bleven betalt for udenlandsk Hvede og Majs, indført i 1911, er man dog kommen til omtrent det samme Gennemsnit som i 1910, idet der altsaa har været en forholdsvis mindre Indførsel paa de dyre Tider af Aaret. Hvis man for den hele Omsætning af Korn- og Foderstoffer i 1911 benyttede Priserne fra 1910, vilde man faa en noget højere Udgift end efter Aarets egen Gennemsnitspris, idet Nedgangen i Oliekageprisen vilde opveje de højere Gennemsnitspriser for Rug, Havre og Byg.

Statskonsulenternes Indberetninger for Aaret 1911.

V.

Beretning fra Landbrugskonsulent *Harald Faber*.

Det danske Smørs Kvalitet maa siges gennemgaaende at have været tilfredsstillende i 1911, saa at den i forrige Aarsberetning udtalte Tillid til Resultatet af et alvorligt Arbejde for at afhjælpe paapegede Mangler har vist sig berettiget. Der har heller ikke med Hensyn til Vandmængden været Grund til Klager udover ganske enkelte Tilfælde. I Slutningen af Aaret fremkom der Klager over en nogenlunde regelmæssig, som det syntes systematisk, Undervægt ved adskillige Smørsendinger, hvilke Klager ved foreløbig Undersøgelse fandtes begrundede.

Toldvæsenets Prøver. Jeg har modtaget Meddelelse om 286 Prøver, udtaget ved det britiske Toldvæsen af det Smør, som indførtes fra danske til britiske Havne i 1911. Af disse 286 Prøver var 73 af dansk Smør, 51 var af svensk Smør, hvoraf 1 fra svensk Afskiber, og 160 Prøver var af russisk Smør (herunder sibirisk), hvoraf 6 fra russiske Afskibere. Som i Fjor meddelt, er det ikke Hensigten, at Prøver af Smør fra svenske og russiske Afskibere skal sendes mig, da de ikke kan siges at vedrøre danske Interesser.

Som i tidligere Aar er der, samtidig med Toldvæsenets Prøver, udtaget Duplikatprøver, som af mig indsendtes til

Steins kemiske Laboratorium til Analyse. Oplysninger om Mærkningen af det Smør, hvoraf der er taget Prøve, derunder for det danske Smør Numrene paa Lurstav og Kontrolseddel, sendes mig sammen med Duplikatprøverne fra de forskellige Dampskibsrederier. To Prøver var af Skrabesmør.

Ved den kemiske Analyse fandtes:

	R. W. Tal			Antal Prøver under R. W. 24.
	Gennemsnit.	Laveste.	Højeste.	
Dansk	30.0	25.1	32.9	0
Svensk	29.4	25.7	33.0	0
Russisk	26.7	22.1	31.7	10

	Procent Vand			Antal Prøver med over 16 pCt. Vand.
	Gennemsnit.	Laveste.	Højeste.	
Dansk	12.54	8.92	14.98	0
Svensk	12.82	9.02	18.20	1
Russisk	10.50	7.28	14.96	0

Som sædvanlig er det russiske Smør det eneste, der viser et lavere R. W. Tal end 24. Den ene Prøve svensk Smør indeholdt som det ses noget over 16 pCt. Vand.

Russisk og australsk Smør som dansk. Den nogle Gange i tidligere Aar rejste Beskyldning om, at russisk Smør i Danmark skifter Nationalitet og genudføres til England som dansk, opfriskedes i Fjor i en officiel russisk Aarbog, som udkommer i London under det russiske Generalkonsulats Ægide. Da der flere Gange officielt er taget til Orde fra dansk Side overfor russiske Autoriteter imod denne ganske grundløse Beskyldning for en Forvanskning, som er saa godt som umuliggjort ved dansk Lovgivning og Inspektion, nøjedes jeg med at forklare Sagen for den, der henledte min Opmærksomhed paa Udtalelsen.

Et Londoner Blad »Financial News« bragte i September den Meddelelse, at australsk Smør sendtes til Danmark fra England, for at omdøbes til dansk og returneres til England. Jeg skrev til Bladet og paapegede, at der saa

at sige slet ikke sendes Smør fra England til Danmark, og at det lidet, der sendes, næsten udelukkende er returneret dansk Smør. En hel anden Sag er det, at det australske Smør, som kommer hertil fra Australien og sælges her, sjældent sælges som australsk.

A n d e t S m ø r s o m d a n s k. Jeg har nærmere undersøgt flere Tilfælde, hvor der var Mistanke om, at det danske Smørs Interesse skadedes ved at andet Smør solgtes herovre som dansk. I intet Tilfælde lykkedes det at faa tilstrækkeligt Bevismateriale til at rejse Sag, og i de fleste Tilfælde viste Mistanken sig endog ubegrundet.

M i s b r u g a f d a n s k e M e j e r i e r s N a v n e, saaledes som omtalt i forrige Aarsberetning, er ogsaa iagttaget i 1911, og det vilde næppe være vanskeligt at finde saadanne Tilfælde ved Undersøgelser i Danmark. Sagen ligger mindre direkte under mit Omraade, snarere under Mejeriernes Repræsentationer eller Foreninger i Danmark.

D e n d a n s k e K o n t r o l m e d U d f ø r s e l a f K ø d t i l E n g l a n d har i 1911, ligesom det kunde meddeles for det foregaaende Aar, virket særdeles tilfredsstillende. Jeg har faaet Meddelelse om 26 Tilfælde hvor Fustager, eller Dele af Indholdet af Fustager, særlig af Svinenyrer, er holdt tilbage ved Indførselen og destrueret paa Grund af at Varen var fordærvet, hvilket naturligvis navnlig sker i den varme Aarstid. Naar det ogsaa sker i den aller koldeste Tid, er der Grund til at antage, at der er udvist Forsømmelighed, saasom utilstrækkelig Rensning af Svinehovederne eller utilstrækkelig Afkøling af Varen før Pakning og Forsendelse.

Den indgaaende Forklaring af, hvad den engelske Indførselskontrol forstaar ved Scrap Meat (Pillekød), som blev givet i min forrige Aarsberetning og i »Andelsbladet« Side 211, hvor to Indberetninger til Landbrugsministeriet om dette Emne blev optrykt, har tilsyneladende haft god Virkning. Der er efter den Tid kun to Tilfælde af Varer, der afvistes som Scrap meat. Det ene var Mørbrader pakkede i en Fustage, det andet angik Tøndeflæsk, og

her er det vistnok tvivlsomt, om Afvisningen var ganske berettiget.

Derimod er der Grund til atter at henlede Opmærksomheden paa, at hele ferske Svinekroppe ikke kan indføres til England uden med Hoved og alle Halskirtler vedhængende. Denne Bestemmelse, som nu har været gældende siden 1. Januar 1909 og gentagne Gange omtalt i den danske Landbrugspressen, burde Slagterierne ikke være uvidende om. Alligevel sendte et Slagteri en Sending paa 21 Svinekroppe uden Hoveder herover. De blev returnerede til Afsenderen.

Pillekød, ferske Svinekroppe med Hoved eller Halskirtler fjernede, og andre Varer, som hverken er fordærvede eller angrebne af Sygdom, men hvis Indførsel af andre Grunde er forbudt, returneres af Dampskibsselskaberne til Afsenderne for disses Regning. Fordærvet Kød destrueres ved Indførselsstedet. Sygt Kød derimod sendes for den danske Kødcontrols Regning tilbage til Danmark til Inspektion og derefter Destruktion ved Kontrollen.

Det er Bevis paa, at det danske Veterinærtilsyn ved Slagterierne arbejder med Dygtighed og Omhu, at der kun er forefaldet meget faa Tilfælde, hvor det engelske Tilsyn har fundet Sygdomstegn.

I den fornylig udkomne Aarsberetning fra det engelske Ministerium om det engelske Tilsyn med Indførsel af Kød, gøres der kun en Bemærkning om dansk Kød, nemlig at Tilsynet i Parkeston har maattet afvise Kasser fra Danmark og Holland med blandet Slagteriaffald. Dette hentyder for Danmarks Vedkommende til en enkelt Sending fra et Slagteri i det nordlige Jylland, hvor Faarehoveder med Ulden paasiddende var pakket sammen med Hjerteslag og Levere. Sligt er Griseri og gør Varerne, efter engelsk Opfattelse, utjenlige til Menneskeføde, saaledes som jeg indberettede den 5. Maj 1910.

D a n s k F l æ s k er undertiden blevet solgt herovre som irsk. Dette beror paa, at i enkelte Egne og i visse Kredse foretrækkes irske Varer; nogen Fordel i Pris

vil der som Regel ikke opnaas derved. Da alt dansk Flæsk er mærket med Lurmærket, er der fra dansk Side gjort, hvad man med Rimelighed kan forlange for at forebygge en saadan Forveksling. Der gøres af og til Forsøg paa at sælge ringere Sorter Flæsk som dansk, men i intet Tilfælde, som er kommet til min Kundskab, har der været Grund til at skride ind. Et typisk Eksempel paa en Maade at avertere paa, som utvivlsomt har til Hensigt at vildlede, men som ikke er lovstridigt herovre, er følgende. En Handlende bekendtgør, at »efter at have modtaget en større Forsyning af Flæsk fra Danmark, hvor det bedste Flæsk kommer fra«, tilbyder han sine Venner Flæsk til nogle ganske urimelig lave Priser. Men spørger man i Butikken efter dansk Flæsk, som findes der, opdager man, at dansk Flæsk koster godt og vel det dobbelte af den averterede Pris, som gælder, eller rettere galdt, et specielt overgemt Parti af en ringe Sort russisk Flæsk. Det turde være tvivlsomt, om en saadan Avertering gavner den Handlende. Den kan maaske lokke nysgerrige Kunder til Butikken. Dansk Flæsk lider sikkert ikke derved.

D a n s k F l æ s k u d e n L u r m æ r k e, endog med 2. Kl. Stats- og kommunalt Mærke i sort Farve, kom i Fjor til en engelsk Havn fra Rotterdam, hvortil det paa lovlig Made var solgt af et dansk Firma. Det blev oplyst, at Flæsket ikke gik videre til England for det danske Firmas Regning, saa at der ikke kan bebrejdes dette noget. Det var nærmest et Tilfælde, at dette Parti slap gennem den engelske Kontrol, men det er lidet rimeligt, at det vil ske igen. For den hollandske Eksportør var Forretningen formentlig saa utilfredsstillende, at der ogsaa af den Grund er Anledning til at tro, at Forsøget ikke vil blive gentaget.

K l a g e r o v e r d a n s k F l æ s k. I Begyndelsen af Aaret modtog jeg en Del alvorlige Klager fra forskellige Handlende om, at forskellige Mærker dansk Flæsk kom frem i en utilfredsstillende Tilstand, dels med for megen Lage, dels i »umoden«, ikke tilstrækkeligt lagret, Stand. En staaende Ordre paa 120 Baller ugentlig fra et kendt

dansk Slagteri blev strøget, da Klagerne til Slagteriet gennem længere Tid ikke syntes at hjælpe. Samtidig var andre Modtagere af dansk Flæsk særdeles vel tilfreds i enhver Henseende. Da Andelsslagteriernes Fælleskontor anmodede mig om at komme til Stede ved deres Delegeretmøde den 27. Marts og der tale om Flæskets Kvalitet og om Kvalitetsbedømmelserne i Esbjerg, mente jeg at burde benytte denne Lejlighed til at forelægge de indkomne Klager, samtidig med at jeg fremkom med andre Oplysninger. I mit Foredrag, som findes i »Andelsbladet« den 31. Marts 1911, meddelte jeg bl. a., at i Almindelighed gav det danske Flæsk stor Tilfredshed, men at der var enkelte Slagterier, hvis Flæsk gav Anledning til alvorlige Klager over for stor en Lagemængde. Jeg foreslog derfor, under Omtalen af Kvalitetsbedømmelserne i Esbjerg, at disse skulde suppleres med en Undersøgelse af Flæsket i røget Tilstand i London, da den overdrevne Lagemængde ikke kunde konstateres ved Undersøgelserne af Flæsket i »grøn« Tilstand i Esbjerg. Det ledte dog tilsyneladende ikke til noget.

Nogle Maaneder senere fremkom der i Detailhandlernes Foreninger herovre Klager over det lagefyldte danske Flæsk, som foraarsagede de Handlende Tab, og en Resolution desangaaende vedtoges, først ved en lokal Forening, senere ved de sammensluttede Foreningers Delegeretmøde, og sendtes den 25. Maj til mig med Anmodning om at lægge den for Landbrugsministeren, hvad jeg gjorde i Skrivelse af 29. Maj. Disse Klager bevirkede, at Fælleskontoret satte sig i Forbindelse med Agenterne i London for dansk Flæsk. Jeg tror ogsaa, at der i Løbet af Sommeren eller Efteraaret blev sendt ganske enkelte Prøvesendinger Flæsk herover, som blev vejjet før og efter Røgningen.

Der er en meget paafaldende Modsætning mellem den Made, hvorpaa Mejeribruget modtog mine Advarsler Aaret forud og udførte et stort, alvorligt og virkningsfuldt Arbejde for at rette de paapegede Fejl, og den Maade,

hvorpaa Slagterierne stillede sig overfor mig, da jeg efterkom deres indtrængende Anmodning om at udtale mig om Flæskets Kvalitet, Udtalelser, hvis Berettigelse tilfulde godtgjordes ved de engelske Handlendes Optræden.

Mærkning af Æg fra Fryselagre. Vanskeligheden ved at kende de saakaldte »cold-stored« Æg, som har været holdt nogle Maaneder i Fryselager, og som derfor undertiden sælges til Detailhandlerne som friske Æg og foranlediger Tab, har bevirket Fremkomsten af et Forslag om, at alle saadan hengemte Æg skal mærkes »cold-stored«. Sagen blev drøftet i Londons Handelskammer. Da det øjensynligt er nødvendigt, at de forskellige Lande, der sender Æg til hinanden, enes om Bestemmelser, der indeholder et saadant Paabud om Mærkning, har man forsøgt at faa andre Lande interesserede for Sagen. Det synes at maatte være en meget vanskelig Sag at faa en virksom Kontrol med en saadan Mærkning indført i de forskellige Lande, og foreløbig kommer der næppe noget ud af Forslaget. Men der er ingen Tvivl om, at der er Trang til en Forbedring paa dette Omraade.

Hengemning af Æg, uden Afkøling, praktiseres ogsaa, og desværre er Danmark ikke ganske uskyldig i saa Henseende. De hengemte danske Æg, som kommer hertil i Eftersommeren, nedsætter de danske Ægs Renomé, men Ulykken er, at Fordelen ved at sælge disse Æg som friske kan være ret stor. Der paaføres derved de ærlige Forretninger en meget »unfair« Konkurrence.

Skummet Mælk, hvad enten frisk eller i kondenseret eller tørret Tilstand, kan, som gentagne Gange meddelt, ikke indføres til England, uden at være mærket »machine skimmed milk«. Et Firma i London, der modtog et Parti kondenseret skummet Mælk fra Danmark, som manglede denne Mærkning, blev mulkteret ved en Politiret.

Mund- og Klovsygen, som fra Rusland gennem Tyskland har bredt sig til Danmark og Holland, har ogsaa

hjemsogt England, og der har været ikke mindre end 5 forskellige, tilsyneladende indbyrdes uafhængige Udbrud i 1911; først i Marts i Surrey et isoleret Udbrud; saa i Juli i Middlesex et Udbrud, der bredte sig til 3 Ejendomme; snart derefter et Udbrud i Sussex, som ogsaa berørte 3 Gaarde og truede Tusinder af Faar, der græssede i Marskengene; i August et Udbrud paa en enkelt Ejendom i Derbyshire og endelig i Oktober i Somersetshire et Udbrud, der holdt sig længere end de foregaaende, og som ikke var afsluttet ved Aarets Udgang. Den 7. December troede man at kunne erklære »rent Land« og den 8. December var der et nyt Udbrud i samme Egn. I Løbet af Foraaret 1912 var dog alt overstaaet og for Tiden er Storbritannien frit for Mund- og Klovesyge*).

Iøvrigt har jeg i Aarets Løb besvaret en betydelig Række af Forespørgsler om mange forskellige Emner, baade fra dansk og engelsk Side, ligesom jeg i stædse stigende Grad, og i Reglen til gensidig Tilfredsstillelse, bringer unge danske Pladssøgende og engelske, eller rettere, skotske Landmænd i Forbindelse med hinanden.

Beretning fra Statskonsulent i Plantekultur *Fr. Hansen.*

Den offentlige Virksomhed for Planteavlens Fremme i Jylland, hvortil mit Arbejde som Konsulent for en stor Del er knyttet, fremgaar af Beretningerne, som er udsendt af Planteavlsudvalgene for Landboforeningernes og Husmandsforeningernes Fællesforeninger om dette Arbejde, hvorfor jeg skal tillade mig at gengive dette. Foreningen af jyske Landboforeningers Planteavlsudvalg oplyser saaledes, at der 1911 af Landboforeninger er gennemført ca.

*) Sygdommen er senere optraadt igen og ret udbredt.

1200 Markforsøg, 31 Forevisningsmarker, 9 Redskabs- og Maskinprover, 39 Præmieringer af Markbrug og 5 af Havebrug, 23 Planteavlsudstillinger, hvoraf 10 om Efteraaret, 191 Foredrag om Planteavl og 70 om Havebrug, 353 Tørstofbestemmelser i Rodfrugter, 850 Bestemmelser af Jordens Kalktrang, 174 Bestemmelser af Kalk i Mergel, 7 Foreninger har udlejet Sortermaskine, 18 har haft Fremavl af Sædekorn, 5 har fordelt Kalk, 5 Sædefrø og 3 Kunstgødning til sine Medlemmer.

De samvirkende jyske Husmandsforeningers Udvalg oplyser, at der af Husmandsforeningerne er gennemført 143 Markforsøg i 42 Foreninger, 35 Forevisningsmarker og 19 Planteavlsudstillinger i et tilsvarende Antal Foreninger, 160 Foreninger har præmieret 1558 velholdte Roemarker og 142 har præmieret 1007 velholdte Havebrug Endvidere har 37 Foreninger fordelt Sædekorn til sine Medlemmer. Og af de ca. 1100 Foredrag, som Foreningerne har ladet afholde vides det, at langt den største Del har handlet om Planteavl.

Det er saaledes et ret omfattende Arbejde, der er udfoldet gennem Foreningerne i det forløbne Aar, men naar det sammenholdes med Virksomheden i de foregaaende Aar (se forrige Aars Beretning) saa vil det ses, at Arbejdet paa de gamle kendte Omraader, Markforsøg, Forevisningsmarker og Udstillinger, er omtrent af samme Omfang, hvorimod Præmiering af Markbrug eller Dele deraf er taget stærkt til baade i Landboforeninger og Husmandsforeninger, og i nøje Tilknytning dertil er Præmiering af velholdte og lønnende Havebrug nu kommet med i ret stort Omfang i begge Foreninger. Dette i Forbindelse med den omfattende Forsøgsvirksomhed, som Landboforeningerne i det sydvestlige Jylland har taget op, er et nyt Fremstød paa Planteavlens Omraade, som maa hilses med Glæde, da et vel drevet og økonomisk lønnende Havebrug nødvendigvis maa følge et vel drevet Agerbrug, især i de mindre Brug, thi kun hvor disse følges, tør der ventes en sikker og stadig Fremgang i Planteavlen, jævnsides

med, at den Harmoni af Skønhed og Velvære sammen med Rentabilitet, som kan være over Landbohjemmene, kan bevares og virke dragende paa den Ungdom, som skal tage Arbejdet op i følgende Slægtled.

Ved flere af Konkurrencerne mellem hele Markbrug er ført et ret udførligt Regnskab over Bedriftens enkelte Dele under de lokale Landboforeningers Kontrol. Enkelte af disse Regnskaber er offentliggjort i sammendraget Form i Foreningen af jyske Landboforeningers Planteavlsberetning. Der er saaledes vundet et lille Stød fremad i Retning af at bringe Lys i det Mørke, som enkelte, uden for Landbruget staaende, Borgere paastaar, at Landmændene vandrer i med Hensyn til Bedriften.

Det er glædeligt at se, at saa mange af de lokale Landboforeninger har optaget Redskabs- og Maskinprøver, Udleje af Sortermaskiner og Fremavl af Sædekorn. Efter hvad der kan skønnes, saa virker disse nye Arbejder overalt tilfredsstillende. Mønstret for disse Virksomheder er for en stor Del taget fra Foreningen af jyske Landboforeningers interessante og vel gennemførte Arbejder paa de tilsvarende Omraader. I Vinterens Løb er der flere Steder gjort Forsøg med Afholdelse af korte Kursus for unge Landmænd i Brugen og Behandlingen af Redskaber og Maskiner. Der er næppe Tvivl om, at et yderligere Arbejde i denne Retning vil være til stor Gavn for den rationelle Brug af de store Værdier, som nu sidder i Maskiner og Redskaber i ethvert Landbrug.

Af Landboforeningernes Virksomhed ses tillige, at Kalkspørgsmaalet har omfattet et betydeligt Arbejde alene ved de godt 1000 Kalkbestemmelser, som er udførte, dels af Jordbunden og dels af fundne Mergellejer. Men dette staar i nøje Forbindelse med den store Plads, som dette Spørgsmaal har blandt snart alle jyske Landmænd. Det ene store Mergelselskab dannes efter det andet i Syd-, Nord- og Vestjylland, for ved Stordrift og Mergelbaner at kunne udnytte de ikke faa fortrinlige Mergellejer, som, takket være Hedeselskabets gode Medhjælp, efterhaanden

er fundet i disse Egne. Som Udtryk for Mergel- og Kalkningsarbejdets Omfang tillader jeg mig at anføre den i Hedeselskabets Tidsskrift 1911 givne Oplysning denne Sag vedrørende. Indtil Udgangen af 1910 har Selskabet søgt Mergel hos 4997 Lodsejere og fundet Mergel 1725 Steder. Af Mergel er udkørt paa Bane:

	1910	Ialt til Udgangen af 1910
Med Hedeselskabets Sporbaner.	10805	30804 Kubikfavne.
— Stats og Privatbanerne . .	12266	Vognladninger à ca. 10000 Kilo.

Da en Vognladning svarer omtrent til 1 Kubikfavn, er der saaledes 1910—11 ad denne Vej udkørt ca. 23,000 Kubikfavn meget kalkholdig Mergel, som antagelig er spredt over mindst halvt saa mange Tdr. Land. Naar dertil kommer ca. 2000 Vognladninger Kalk, som er transporteret med Banerne i mergelfattige Egne til nedsatte Takster, saa vil der sandsynligvis være merglet og kalket ialt 12—13000 Tdr. Ld., eller $1\frac{1}{4}$ Kvadratmil i dette ene Aar ved Hedeselskabets og Statens Hjælp. Dertil kommer det ret store Kvantum Gødningskalk, som forbruges paa mindre kalkfattige Egne, uden Selskabets Mellekomst, og endelig alle de enkelte Lodsejere, som kører Mergel fra egne eller Naboers Marker. Der fejles derfor næppe meget ved at sige, at mellem 1 og 2 pCt. af det i Jylland med Korn dyrkede Areal faar Kalk aarlig i disse Aar

Frøavlsspørgsmaalet har fremdeles krævet sin store Del af Tid og Opmærksomhed. Det er nu en Kendsgerning, at et overordentlig stort Antal Landmænd har anlagt Frømarker, navnlig Græsfrømarker. Hvordan disse vil lykkes, maa Tiden vise, de er langt fra alle lige gode. Det har været interessant at se, hvordan mange Landmænd ad denne Vej har lært at benytte Kunstgødning til Græs; 200—600 Pd. Chilisalpeter pr. Td. Ld. foruden Kali og Fosforsyre-gødning er ret almindeligt anvendt. Dette vil ventelig medføre, at Græsmarkernes Gødningsbehov i Fremtiden erkendes noget bedre end hidtil, selv om Frøavlsarealerne skulde indskrænkes noget.

Jeg har deltaget i 37 Udvalgsmøder foruden en Del andre Møder af mere almindelig Art. Omtrent Halvdelen af Udvalgsmøderne vedrører Landboforeningernes og Husmandsforeningernes Virksomhed, og Resten Forsøgsstationernes Arbejde. Jeg har gennemgaaet de nævnte Foreningers Planer for Forsøgsarbejdet, som Regel sammen med vedkommende Fællesforenings Konsulent, og derved søgt at give Raad og Vejledning i dette Arbejde. Jeg har som sædvanlig deltaget i de nævnte Foreningers Delegeretmøder og større Planteavlsmøder, ligesom jeg har deltaget i Planteavlskonsulenternes aarlige Undervisningsmøde. Sidstnævnte Møder har jeg fulgt fra Aar til andet, dels fordi jeg mener selv at kunne lære noget derved, men navnlig ogsaa for at kunne være i fuld Forstaaelse med de Tanker og Planer, som de yngre Medhjælpere omgaas. Den Indsats, som disse Mænd, i Forbindelse med deres stedlige Planteavlsudvalg, gør i Planteavlsarbejdet, er nemlig saa betydeligt, at der, bortset fra alle andre Faktorer, er Grund til at følge den nøje. Jeg har paa samme Maade fulgt Kontrolassistenternes Aarsmøder.

Som sædvanlig har jeg givet personlig Vejledning i Driftsforhold, Frøindkøb o. lign. Af Hensyn til, at Arbejdet ved Forsøgsstationens Drift kunde have Krav paa noget mere af min Tid, har jeg søgt at indskrænke min Foretagsvirksomhed noget, jeg har saaledes kun holdt 18 Foredrag, hvoraf en Del har været i den nærmeste Omegn og ved Planteavlsudstillingerne. Mine Rejsedage beløber sig ialt til 125. —

Fremmedbesøget her ved Stationen, hvorved en Del Konsulentvirksomhed udøves, har været lidt mindre end det plejer i Antal Besøgende, ca. 1800, men nok saa meget i Form af Enkeltmandsbesøg. I de senere Aar er Selskabsrejsernes Veje blevet noget mere spredte, hvilket maa anses for et stort Gode, dels fordi de gamle Steder derved undgaar at slides op i Fremmedbesøg, og dels derved, at andre Egne og Steder bliver tildelt nogle af de

Impulser til fornyet Virksomhed, som saadanne Besøg i begrænset Omfang altid giver.

Af skriftlige Arbejder har jeg, ud over Brevvekslingen, som har omfattet Besvarelsen af ca. 700 Breve, afgivet en Del Betænkninger over forskellige Forhold vedrørende Planteavl og Forsøgsvæsenet. Dernæst har jeg affattet en Del Artikler til Landbrugets Ordbog, et Bidrag til And. Nielsens Lommebog samt udarbejdet en udførlig Beretning til Tidsskrift for Landbrugets Planteavl om 10 Aars Dyrkningsforsøg med Blandsæd til Modning. Der ud over har jeg som sædvanlig besøgt de Forsøgsstationens Drift og Ledelse omfattende skriftlige Arbejder.
